

Samojedikielet

Samojedikielille oli kongressissa omistettu — joko kokonaan tai ainakin huomattavilta osin — pitkälti toistakymmentä esitelmää. Koetin omassa esitelmässäni kartuttaa kymmenen viime vuoden satoa samojedikielten tutkimuksessa ja hahmottaa tehtäviä vastaisen varalle. Totesin suomalaisten Pekka Sammallahten ja Juha Janhusen suorastaan mullistaneen koko uralilaisen historiallisen kielitieteen 1970-luvun jälkipuoliskolla julkaistuilla samojedikielten äännehistoriaa käsittelevillä tutkimuksillaan. On ilmestynyt ensimmäinen, Natalja Tereštšenkön laatima nganasanin (taugisamojedin) kielioppi, Kuznetsovan, Helimskin ja Gruškinan selkupun Tazin murteen uusi kielioppi ja muita huomattavia julkaisuja. Silti monet kieliaineiston tallennuksen ja teoreettisen analyysin tehtävät odottavat yhä vuoroaan.

Muutamista samojedikielten — lähinnä selkupun — äänneoppia käsittelevistä esitelmistä sopii mainita JURI MOREVIN selkupun murteiden konsonantiston dynamiikan tarkastelu. Selkupun morfologisille seikoille omistetuista esitelmistä huomio kiintyy ERIKA BECKERIN tarkkaan ja antoisaan pohdiskeluun, joka koski nominien *n*-aineksisten suffiksien alkuperää. TIBOR MIKOLA analysoi pohjoissamojedin refleksiivisen konjugaation olemusta ja alkuperää yleisuralilaista taustaa vasten. Samojedikielten nominirakennetta kokonaisuutena tarkasteli KATHARINA BOLDT.

Kielikontaktien jaoksessa JÁNOS PUSZTAY esitelmöi kahdesta yleissiperialaisesta isoglossista, jotka koskevat komparatiivin muodostustapaa ja 'pelätä'-verbin

rektiota. Hän jatkoi näin jo aiemmin esittämänsä samojedilais-obinugrilaisen ja paleosiperialaisen aineiston ansiokasta kartutusta ja vertailua.

Samojedologian ongelmistoon kiinteästi liittyvinä herättivät huomiota jotkut yleisuralilaisetkin esitelmät. Käsitellessään kantauralilaisia rekonstruktioita nostraattiselta kannalta EUGEN HELIMSKI esitti kiintoisia oletuksia samojedikielten yks. 2. p. tunnusten *-k ja *-râ sekä pronominiaineksen *mę etymologisesta taustasta. Erityisesti on syytä korostaa MIKKO KORHOSEN näkemystä. Hän tähdensi toisaalta varhaiskantasuomen ja toisaalta kantasamojedin yhteisen aineksen suurta merkitystä kantauralilaisille rekonstruktioille: juuri itämerensuomalaiset kielet ja saame sekä samojedikielet ovat uralilaisen kielikunnan äärikielet; kun myöhempi vieras vaikutus on eliminoitu, ne saattavat tarjota todistusaineistoa kielikunnan vanhimmista yhteisistä kerrostumista. Samojedikielten paikallissijapäätteiden koaffiksin *-k(V)- alkuperän (ja myös koko nominintaivutuksen historian) kannalta kiintoisa oli B. A. SEREBRENNIKOVIN hypoteesi: alun perin yksitavuisia paikallissijapäätteitä voitiin uralilaisissa kielissä kieliteknisistäkin syistä vahvistaa lisäämällä sijamuotoihin koaffikseja, jotka alkupe­rältään saattoivat olla vaikkapa pelkkiä johtimia.

AGO KÜNNAP